

Normativna zadrega – izziv ali nerešljiva uganka?

Manca Černivec

Leksikologija, leksikografija, slovničarstvo

O AVTORICI

Manca Černivec je mlada raziskovalka na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, kjer sodeluje pri pripravi tretje izdaje Slovarja slovenskega knjižnega jezika (eSSKJ). Posveča se raziskovanju normativnosti v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku.

Na Podiplomski šoli ZRC SAZU pod mentorstvom doc. dr. Nataše Gliha Komac in somentorstvom doc. dr. Helene Dobrovoljc pripravlja doktorsko delo z naslovom *Normativnost v enojezičnih razlagalnih slovarjih*.

Email: manca.cernivec@zrc-sazu.si

POVZETEK**Normativna zadrega – izziv ali nerešljiva uganka?**

V prispevku je predstavljeno trisestavinsko pojmovanje knjižnojezikovne norme in njeno razmerje do kodifikacije, pri čemer je slednja razumljena kot sprejetje in zapis norme v jezikovnih priročnikih – pravopisu, slovarju in slovnici. Sodobni uporabnik jezika lahko pri tvorjenju besedil naleti na vprašanje, povezano z izbirami v jeziku – na normativno zadrego. Normativno zadrego lahko razreši s pomočjo obstoječih jezikovnih priročnikov, če informacije v priročnikih ne najde ali je ta v nasprotju z njegovimi pričakovanji in izkušnjami, si lahko pomaga tudi z *Jezikovno svetovalnico Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU*. Prispevek obravnava tri jezikovne pojave, ki se pri uporabnikih vzpostavljajo kot normativne zadrege, prikaže njihovo obravnavo v jezikovnih priročnikih in Jezikovni svetovalnici ter s pomočjo opazovanja jezikovnih pojavov v korpusu predstavlja njihovo razširjenost v sodobni rabi.

Ključne besede: jezikovna norma, normativna zadrega, jezikovni priročniki, jezikovno svetovanje

ABSTRACT**Normative problem – challenge or unsolvable riddle?**

The article presents the concept of the norm in a standard language and its relation to codification. Codification is understood as the acceptance and record of the norm in the lexicographic reference works – orthography, dictionary and grammar. Language users can encounter a normative problem connected to choices in language. Users may resolve normative problems with the help of existing language guides, but in some cases information cannot be found or information is contradicted by a user's expectations and experience. In such cases users can address their problem to the *Language Advisory Service of the Institute for the Slovene Language Fran Ramovš ZRC SAZU*. The article deals with three normative problems, compares their treatment in the lexicographic reference books and Language Advisory Service and through the analysis of the corpus represents their occurrence in modern use.

Key words: language norm, normative problem, language guides, language consulting

Sodobni jezikovni uporabnik se pri tvorjenju besedil srečuje tudi z vprašanji jezikovne pravilnosti in ustreznosti, saj se zaveda, da s svojimi jezikovnimi izbirami med soudeleženci sporazumevanja ustvarja vtis, podobo, da se knjižni jezik razlikuje od idiolekt in da ima knjižni jezik pravila, ki so zapisana v jezikovnih (kodifikacijskih) priročnikih. Ko uporabnik naleti na zadrego, povezano z jezikom, ima na voljo več možnosti, kako bo ravnal – zadrego bo kot izziv skušal rešiti ali jo preprosto pustil v nemar kot nerešljivo uganko. Če se bo odločil za prvo možnost, lahko odgovor na svojo zadrego poišče v jezikovnih priročnikih (npr. pravopisu, slovnici, slovarju) ali se do odgovora dokoplje kako drugače. Lahko se zgodi, da svojega odgovora ne bo našel – bodisi zaradi specifičnosti vprašanja, zastarelosti priročnikov bodisi zaradi prevelikega neskladja z lastnimi izkušnjami, tj. stanjem v sodobni rabi, in s tem povezanimi pričakovanji. Ob tem se vzpostavlja razmerje med uporabnikom, kodifikacijo in knjižnojezikovno normo, ki se lahko posredno uveljavlja tudi preko dejavnosti jezikovnega svetovanja.

V prispevku je predstavljeno razmerje med knjižnojezikovno normo in kodifikacijo, saj je razumevanje tega razmerja bistveno za razumevanje nastajanja normativnih zadreg. V nadaljevanju je predstavljena jezikovnosvetovalna dejavnost in prikazani so nekateri jezikovni pojavi, ki se pri uporabnikih vzpostavljajo kot normativne zadrege kljub obravnavi jezikovnega pojava v kodificiranih priročnikih ali prav zaradi njega.

Knjižnojezikovna norma in kodifikacija

Knjižnojezikovno normo¹ določajo tri sestavine, in sicer (1) jezikovni sistem, (2) jezikovna raba in (3) jezikoslovno uravnavanje, kar je utemeljeno v narodnopovezovalni in narodnopredstavitveni družbeni vlogi, ki ju opravlja knjižni jezik.²

Sistem jezika je ogrodje jezika, ki se najpočasneje spreminja in v trikotniku (sistem – raba – norma) predstavlja najtrdnjši vogal trikotnika. Spremembe v sistemu potekajo zelo počasi, pojavijo se bodisi zaradi potrebe po izražanju novih konceptov ali pojmov

bodisi zaradi prvotne napake, torej odstopa od norme, ki pa s pogostejšo rabo pomenijo pritisk na jezikovni sistem v smislu njegove spremenljivosti.³

Jezikovna raba pomembno uravnava knjižnojezikovno normo. O njej se večinoma piše kot o splošni rabi, ki pa je lahko narobe razumljena, zato je bolje govoriti o nezaznamovani rabi, ki jo Müller opredeljuje kot »v vseh zvrsteh nezaznamovano rabo«⁴ in jo moramo ugotavljati na vseh jezikoslovnih ravninah. Nosilci splošne rabe so tisti tvorci besedil, ki jim širše okolje priznava kultiviranost izražanja, torej tudi jezikovno kredibilnost, najbolj vplivajo na jezikovno rabo in prek nje na (pre)oblikovanje norme kultiviranega izražanja. Za ugotavljanje splošne rabe moramo upoštevati tudi dejavnik relativne pogostnosti določene jezikovne pojavnosti.⁵

Jezikovno uravnavanje, ki predstavlja tretji vogal trikotnika, je neposredno uzakonjenje oz. kodifikacija norme v temeljnih jezikovnih priročnikih in posredno delovanje v obliki jezikovnega svetovanja, pomožne jezikovne literature ipd. oz. vplivanje na kultiviranost knjižnojezikovnega izražanja. Utemeljenost jezikovnega uravnavanja je v posebnih družbenih vlogah knjižnega jezika. Posegi v knjižnojezikovno normo morajo podpirati ustalitev knjižnega jezika – biti morajo v skladu s povečanjem izraznih možnosti jezika – in upoštevati vplivansko moč splošne rabe in trenutno (ali starejšo) kodifikacijo ter vpliv drugih dejavnikov, odvisnih od posameznega obdobja. Merilo uspešnosti normiranja so odzivi tvorcev besedil v knjižnem jeziku oz. njihovo identificiranje s kodificirano normo.⁶

Norma se v prepletu jezikovnega sistema, rabe in zunajjezikovnih dejavnikov nenehno spreminja.⁷ Ekspliciten zapis norme v priročnikih pomeni kodifikacijo. Pravopis je zapis jezikovnih pravil, ki urejajo pisno rabo, slovnica zapis jezikovnosistematskih lastnosti in slovar zapis obsega in značilnosti besedišča jezika⁸. Ker gre za zapis, je kodifikacija precej statična in zajame le sinhroni vidik razvoja, odvisno od metodologije pa še vpogled v bližnje preteklo in (pričakovano) prihodnje stanje. Zaradi teženj

po ustaljenosti in razvojni prožnosti pri spreminjanju norme lahko kodifikacija za določeno obdobje zajame normo s pomočjo dovolj občutljivih mehanizmov pri presojanju in predstavljanju jezikovnega gradiva. Mehanizmi v kodifikacijo uvrstijo in ustrezno označijo tiste jezikovne prvine, ki v kultivirani nezaznamovani rabi zastarevajo, in tiste, ki prejšnje postopno nadomeščajo in postajajo normotvorne.⁹

Normativne zadrege in jezikovno svetovanje

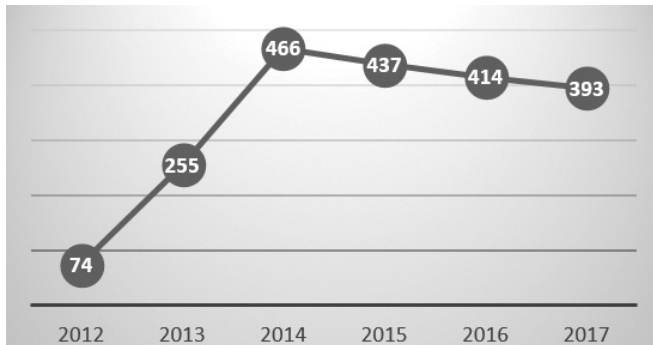
Sodobni uporabnik slovenskega knjižnega jezika lahko pri tvorjenju besedil prihaja do vprašanj, ki so povezana z jezikovnimi izbirami, normativnih zadreg. Razumevanje izraza normativne zadrege povzemam po H. Dobrovoljc in S. Kreku, ki navajata, da so normativne zadrege »vsa tista mesta v jezikovnem sistemu, ob katerih je uporabnik jezika oz. govorec negotov. Občutek negotovosti in nekompetentnosti, ki ga pogosto pripisujemo „škrbinam“ v posameznikovem jezikovnem znanju, je lahko tudi posledica jezikovne neustaljenosti, ki jo v procesu jezikovnega opisa, standardizacije oziroma normiranja zaznajo tudi jezikoslovci«. ¹⁰

Jezikovni uporabnik si pri razreševanju normativnih zadreg lahko pomaga z normativnimi informacijami¹¹ v obstoječih normativnih priročnikih, če pa jih s to informacijo ne more razrešiti ali pa ta ni v skladu z njegovimi izkušnjami in pričakovanji, lahko rešitev za svojo zadrego išče v številnih spletnih jezikovnih svetovalnicah.¹² Normativna zadrega v jezikovnih spletnih svetovalnicah je torej vprašanje, ki ga zastavi uporabnik, ne glede na vzrok zadrege. Spletne svetovalnice so lahko zastavljene v obliki pogovornega/forumskega¹³ ali nepogovornega/neforumskega načina posredovanja odgovorov. Neforumski način svetovanja je značilen za Jezikovno svetovalnico *Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* (v nadaljevanju *Jezikovna svetovalnica*).

Jezikovna svetovalnica je oblika jezikovne svetovalne dejavnosti,¹⁴ ki odgovarja na jezikovna vprašanja uporabnikov,¹⁵ torej vsebine

Jezikovne svetovalnice niso predvidene vnaprej,¹⁶ saj nastajajo sproti kot odziv skupine raziskovalcev z Inštituta za slovenski jezik na jezikovna vprašanja uporabnikov. Deluje od leta 2012. Jezikovno svetovalnico je moč uporabljati kot »priročnik, po katerem lahko iščemo s pomočjo iskalnika ali pa brskamo po njem s pomočjo razdelitve odgovorov na posamezna jezikoslovna področja«. ¹⁷ Uporabnik, ki išče po *Jezikovni svetovalnici*, lahko vidi izhodiščno vprašanje – zadrego jezikovnega uporabnika¹⁸ – in odgovor raziskovalcev. Jezikovna svetovalnica s svetovalno dejavnostjo posredno deluje na jezikovno uravnavanje, tj. enega treh gradnikov knjižnojezikovne norme, zaradi svojega uradnega oz. institucionaliziranega položaja ter jezikovno usposobljenih svetovalcev. Kot navaja Dobrovoljc, je naloga svetovalnice pojasnjevanje in komentiranje jezikovnih zadreg, ne pa narekovanje rešitev, ki bi bile v nasprotju s prevladujočo prakso, ob tem je na morebitno odstopanje od kodifikacije opozorjeno.¹⁹ »[Č]e sodobno gradivo priča o spremembah jezikovnih praks [...], je najpogosteje opozorjeno, da je »veljaven« *Slovenski pravopis 2001*«, raziskovalci pa ob neskladju med kodifikacijo in rabo svetujejo, kako se zadregi izogniti.²⁰

Da se pri uporabnikih nenehno vzpostavljajo jezikovne zadrege, kaže tudi število vprašanj in odgovorov v *Jezikovni svetovalnici* – januarja 2018 je bilo objavljenih 1984 vprašanj in odgovorov. V povprečju raziskovalci odgovorijo na 30 vprašanj mesečno. Številčna krivulja zastavljenih vprašanj je naraščala vse do leta 2014,²¹ potem je opazen manjši padec, kar lahko izhaja iz dejstva, da uporabniki naletijo na jezikovne zadrege, ki so v odgovorih Jezikovne svetovalnice že pojasnjene,²² poleg tega so leta 2017 v *Jezikovni svetovalnici* prenehali odgovarjati na vprašanja po etimologiji priimkov, saj etimološke poizvedbe ne spadajo v skupino normativnih in splošnih jezikovnih zadreg, katerim je svetovalnica namenjena.²³

Slika 1: Število letno zastavljenih in odgovorjenih vprašanj v Jezikovni svetovalnici (Dobrovoljc idr. 2018)

V nadaljevanju prispevka so prikazane tri normativne zadrege, ki se vzpostavljajo pri uporabniku in z vidika jezikovnih priročnikov niso normativne. Predstavljena je obravnava v normativnih jezikovnih priročnikih, tj. *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*²⁴ (v nadaljevanju SSKJ) in *Slovenskem pravopisu* (v nadaljevanju SP), *Jezikovni svetovalnici* ter s pomočjo opazovanja jezikovnih pojavov v korpusu predstavlja njihovo razširjenost v sodobni rabi. Gradivni vir za analizo je korpus Gigafida, in sicer v spletnem orodju Sketch Engine, ki z uporabo sintakse CQL (Corpus Query Language) omogoča iskanje po oblikoskladenjsko označenem besedilnem okolju.

Nahajati se

Glagol *nahajati* je supletivni nedovršni par glagolu *najti*, torej je njegov pomen *večkrat najti*, v rabi pa večkrat kot glagol *nahajati* zasledimo povratni glagol *nahajati se* v pomenu *biti*. Povratni glagol *nahajati se* v pomenu *biti* je germanizem, nastal pod vplivom glagola *befinden sich*.²⁵ Na neustrezno rabo sta opozarjala tudi Janez Sršen in Janez Gradišnik, pred njima že na začetku 20. stoletja Ivan Koštiál.²⁶ Sršen glagol *nahajati se*, ki je enota, »ki jezikovni kulturi pisca in govorca gotovo ni v

prid in ne čast«,²⁷ nadomesti z glagoli *biti*, *stati*, *ležati*, *prebivati*, *živeti*, *tičati* ter navede, kakšna je pravilna raba nedovršne oblike glagola *najti*.²⁸ Podobno pojav obravnava tudi Gradišnik, pri čemer doda, da »[d]anes nekateri gledajo na rabo „nahajati se“ v pomenu *biti* prizanesljiveje, tudi kak jezikoslovec to zapiše brez pomislekov«,²⁹ da pa »ima SSKJ rabo še vedno oznamovano za publicistično, torej ne najboljšo«. ³⁰ Nihče od omenjenih avtorjev v svojem delu ne pojasni, da je glagol *nahajati se* v pomenu *biti* germanizem, iz Gradišnikove razlage bralec lahko sklepa, da je do takšne rabe prišlo zaradi vpliva trpnika,³¹ vendar *nahajati se* ni trpnik, se je splošnovršilski.

SSKJ in SP obravnavata povratni glagol *nahajati se* v iztočnici *nahajati*. V SSKJ je zglede v *knjigi se nahajajo napake*; v *gorah nahajamo sneg*; *predsednik se nahaja v pisarni*; *nahajam se pred odločilnim obdobjem* dodana oznaka publicistično, ki označuje »[b]esed[o], pomen ali zvez[o], značiln[o] za dnevni in revialni tisk ter za druge oblike javnega sporočanja«. ³² Kot ugotavlja Kalin Golob, »v SSKJ ta oznaka ne kvalificira (le) besedja oz. posameznih pomenov, ki bi bili stilnoplastno povezani z rabo v publicističnih besedilih, ampak je zaznamovana s slabšalnim vrednotenjem oz. kar jezikovno kritiko«, ³³ kar velja tudi za glagol *nahajati se*, saj se ta pogosto pojavlja tudi v leposlovnem in strokovnem gradivu. ³⁴ Oznaka publicistično je pripisana tudi zglede v *knjigi se nahajajo napake* v SP. Zglede je pripisana tudi puščica (odsvetovano), kar pomeni, da je to »jezikovna prvina (beseda, oblika, naglas, zveza), za katero je v knjižnem jeziku priporočljiva dvojnica«. ³⁵ Tako v SSKJ kot v SP je raba glagola *nahajati se* v pomenu *biti* zaznamovana, odsvetovana, nadomešča jo glagol *biti*.

V Jezikovni svetovalnici

Uporabnika Jezikovne svetovalnice je zanimalo, ali se je treba uporabi zveze *se nahaja* izogibati in jo nadomeščati z *je*, *najdemo*. Na vprašanje je odgovorila Helena Dobrovoljc septembra 2015. Najprej je v odgovoru predstavljeno slovensko stilistično izročilo, ki »pravi, da je glagol *nahajati* pravilno uporabljati le v pomenu

‚večkrat najti‘, saj gre za nedovršno obliko glagola *najti*«, nato je pojasnjeno, da glagola *nahajati* v pomenu *večkrat najti* danes skorajda ne uporabljamo več in da SSKJ in SP opozarjata, da je raba publicistična in zato v knjižnem jeziku manj zaželena, in predlagata nadomeščanje z glagolom *biti*. Ob tem je opozorjeno, da okoliščine sporočanja pogosto zahtevajo še druge stilno primernejše glagole obstajanja (*stati, stanovati, ležati ...*).³⁶ V nadaljevanju Dobrovoljc odločitev o primernosti zveze prepusti uporabniku, saj

»Slovinci še nimamo stilističnega priročnika, s katerimi bi določila iz SSKJ in pravopisnega slovarja podkrepili z argumenti ali jih tudi ovrgli, [zato] se sklicujemo na oba slovarja, nastala pred 40 oz. 20 leti. [...] Za sodobni zborni jezik je pomembno, da se zavedate [uporabniki, op. a.] dejanske gradivske zasnove obeh slovarjev in da napotila tudi prezrete, če imate občutek, da je zaradi upoštevanja le-teh vaša sporazumevalna namera onemogočena oz. da želenega ne morete povedati s priporočenimi sredstvi.«³⁷

V korpusu Gigafida

Iskalna poizvedba v korpusu je bila:

(1) [lemma= „nahajati“]

Z besedami: poišči vse pojavitve leme *nahajati*.³⁸

Iskalna poizvedba je vrnila 43974 rezultatov.

Stavčni zgledi iz Gigafide za iskalno poizvedbo:

(1) *Malce nad pastirskim naseljem se nahaja kapela Marije Snežne.* (vir: Gorenjski glas)

(2) *Verigi poganja elektromotor, nameščen na vrhu naprave, na*

spodnjem delu pa se nahaja napenjalna naprava. (vir: Gradbeni priročnik)

(3) *Izpolnjen prijavni obrazec (nahaja se na spletnih straneh fakultete) je treba oddati fakultetnemu koordinatorju za Erasmus.* (vir: Finance)

(4) *Mar vi veste, kje se nahaja? Seveda vam ni treba povedati, saj nisem od policije.* (vir: Mladinska knjiga)

Pregled naključnih 200 pojavitev kaže, da se glagol *nahajati se* uporablja v pomenu *biti* in je z njim tudi zamenljiv. V nekaterih primerih bi sicer glagol lahko pomensko razumeli kot *večkrat najti*, a bi bilo takšno zamenjevanje prisiljeno in nenavadno.

Glede na korpusno analizo ugotavljam, da se glagol *nahajati se* danes uporablja v pomenu *biti*, njegova raba pa ni vezana le na publicistiko, kot je to razvidno iz SSKJ in SP. Raba glagola *nahajati se* v pomenu *večkrat najti* v korpusnem gradivu ni izkazana, kar je skladno z ugotovitvijo Helene Dobrovoljc, da »[d]anes glagola *nahajati se* v tem pomenu skorajda ne uporabljamo več, morda bi našli še kake primere rabe, a jih v običajnem govoru nikakor ne moremo pojmovati za stilno nevtralne«. ³⁹ Razširjenost glagola *nahajati se* v pomenu *biti* kaže, da jezikovni uporabniki sprejemajo ta pomen glagola ⁴⁰ in se niti ne zavedajo, da so ob tem prezrli slovarska napotila. Ker so v korpusnem gradivu besedila večinoma lektorirana, se zaznamovanosti očitno ne zavedajo niti lektorji.

Polvikanje

Polvikanje je jezikovni pojav, pri katerem prihaja do mešanja med edninskimi in množinskimi oblikami pri ogovarjanju posameznika. Pri vikanju uporabljamo množinski zaimke (*vi*) in množinski pomožni glagol (*ste*) ter množinske oblike moškega spola deležnikov (npr. *delali*, *rekli*, *šli*) in pridevnikov (npr. *zadovoljni*, *hitri*, *ustrežljivi*). Za polvikanje je značilno, da se ohranjata množinski zaimke (*vi*) in množinski pomožni glagol (*ste*), oblike deležnikov

(npr. *delal oz. delala, rekel oz. rekla, šel oz. šle*) in pridevnikov v povedku (npr. *zadovoljen oz. zadovoljna, hiter oz. hitra, ustrežljiv oz. ustrežljiva*) pa so edninske in spremenijo svojo obliko glede na spol ogovorjenega. Polvikanje v oblikah deležnikov in pridevnikov torej izhaja iz naravnega spola ogovorjenega in tako omogoča njegovo spolsko razvidnost. Toporišič navaja, da je polvikanje značilno »zlasti za pogovorni jezik na nekaterih področjih Slovenije [in] [r]azodeva na pol intimen ali neprizadet poslovni odnos do nižjih«. ⁴¹

SSKJ in SP obravnavata jezikovni pojav polvikanja v iztočnici *reči*. V SSKJ je zapisan zgled *ponovite, prosim, kar ste rekel, rekla*, v stranski razlagi je zapisana oblika, ki je v knjižnem jeziku nevtralna (*ste rekli*), zgledu je pripisana oznaka pogovorno. Z oznako pogovorno SSKJ označuje besede ali zveze »iz vsakdanje govorce ljudi, ki ne govorijo v narečju«. ⁴² V SP je zgled *Saj ste vi to rekla* označen s črno piko, ki zaznamuje v knjižnem jeziku prepovedano, ⁴³ v ležečem tisku brez oklepaja, ki »zaznamuje besedo ali besedno zvezo, ki je nevtralna oz. navadnejša od besede ali besedne zveze, ki ima oznako«. ⁴⁴

Oba jezikovna priročnika označujeta jezikovni pojav polvikanja kot v knjižnem jeziku zaznamovan jezikovni pojav. Polvikanje je v slovenskem jezikoslovju znano že od slovnice *Kraynska Grammatika* Marka Pohlina iz leta 1768 ⁴⁵ in za knjižni jezik kot nesprejemljivo označeno v *Windische Sprachlehre* Ožbalta Gutsmana. ⁴⁶

V Jezikovni svetovalnici

V Jezikovni svetovalnici je bilo zastavljeno vprašanje, katera od dveh oblik (*pozdravljeni, ga. Darja* ali *pozdravljena, ga. Darja*) ⁴⁷ je pravilnejša v dopisu, in pripisana trditev, da nekateri trdijo, da sta pravilni obe. Na vprašanje je bilo odgovorjeno aprila 2016, odgovoril je Marko Snoj. V odgovoru je najprej navedeno, kako v slovenščini vikamo in katera jezikovna sredstva pri tem uporabimo, v nadaljevanju je razloženo, katera jezikovna sredstva uporabimo pri polvikanju, in navedeno, da je polvikanje

»pogovorno in družbeno sprejemljivo le v manj formalnih govornih položajih, v katerih se želimo ogovorjenemu približati za korak [...], in sprejemljivo le v govorjenem jeziku[, v za]pisanem pa učinkuje robato, kaže znake nižje jezikovne kulture in je zato za marsikoga celo žaljivo«.48 Iz odgovora torej poleg razlage jezikovnega pojava izvemo tudi, v katerih okoliščinah rabe je polvikanje sprejemljivo. Odgovor ni vrednotenje jezikovnega pojava v razmerju prav – narobe, temveč primerno – neprimerno glede na okoliščine rabe.

V korpusu Gigafida

Pri pregledovanju pojavitev v korpusu sem se omejila le na obliko polvikanja z množinskim pomožnim glagolom (*ste, boste*) ter edninske oblike deležnikov.

Iskalni poizvedbi za iskanje po korpusu sta bili:

(1) [word="ste"][tag!="," & tag!="..." & tag!="-" & tag!=":" & tag!=";" & tag!="." & tag!="?" & tag!="!"]{0,2}[tag="Ggdd-e.*"] in

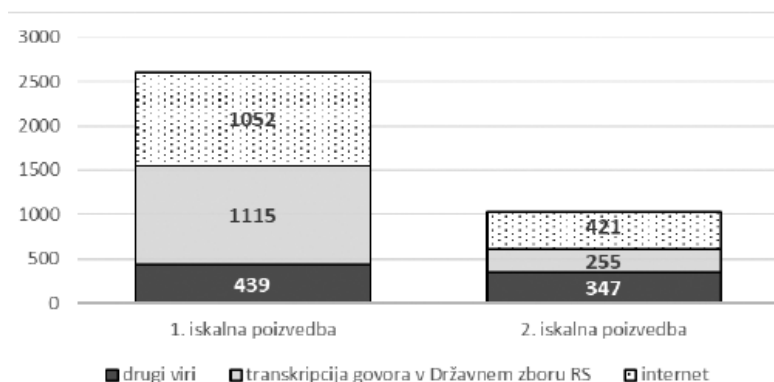
(2) [word="boste"][tag!="," & tag!="..." & tag!="-" & tag!=":" & tag!=";" & tag!="." & tag!="?" & tag!="!"]{0,2}[tag="Ggdd-e.*"].

Z besedami: (1) Poišči vse korpusne pojavitve, ki vsebujejo pomožni glagol *ste* in mu od prvega do tretjega mesta sledijo deležniške glagolske pojavitve v ednini. Vmes naj ne bo ločil, in sicer vejice, tropičja, vezaja, dvopičja, podpičja, pike, vprašaja in klicaja. (2) Poišči vse korpusne pojavitve, ki vsebujejo pomožni glagol *boste* in mu od prvega do tretjega mesta sledijo deležniške glagolske pojavitve v ednini. Vmes naj ne bo ločil, in sicer vejice, tropičja, vezaja, dvopičja, podpičja, pike, vprašaja in klicaja.

Prva iskalna poizvedba vrne 2606 zadetkov korpusnih pojavitev, druga 1023.

Med rezultati je nekaj pojavitev, pri katerih ne gre za polvikanje⁴⁹ – po pregledu naključnih 200 pojavitev je pri prvi poizvedbi treba

izključiti 14 % zgledov, pri drugi pa 9 %, število zadetkov iskalne poizvedbe moramo temu ustrezno zmanjšati. Viri pojavitev so pri obeh iskalnih poizvedbah sicer raznovrstni, po zastopanosti je največ pojavitev iz transkripcij govora v Državnem zboru Republike Slovenije, sledijo viri z interneta, med katerimi je največ komentarjev na spletu, v katerih je jezik prav tako približan govorjenemu.⁵⁰ Še posebej pri slednjih je veliko zgledov, pri katerih ne gre za polvikanje, temveč je posledica napačnega skladijskega označevanja, ki je posledica redukcije končnega -j.⁵¹

Slika 2: Viri pojavitev v Gigafidi, v katerih se pojavi polvikanje

Iz grafa lahko razberemo, da obe iskalni poizvedbi vrmeta vsaj dve tretjini pojavitev, ki so vezane na govorjeni jezik.

Stavčni zgledi iz Gigafide:

1. iskalna poizvedba:

(1) *Ali ste rekel, da bodo dražja vozila cenejša?* (vir: dz-rs.si)

(2) *Zaboga, pa prav jaz moram naleteti na policaja s platfusom! Gospa, takoj prekličite, kar ste rekla, sicer bom prisiljen ukrepati!*

(vir: Alan Ford)

(3) *Takrat sem vas okarala, vi pa ste zagrozil, da boste šel v bolniški stalež.* (vir: Gorenjski glas)

2. iskalna poizvedba:

(1) *V tem obdobju boste ugotovila, kaj v resnici potrebujete.* (vir: Delo Revije)

(2) *Ne, besede ne boste dobila, imate repliko.* (vir: dz-rs.si)

(3) *Upala sem, da boste vi uredila s temi podnapisi pri ...* (vir: rtvslo.si)

Glede na korpusno analizo ugotavljam, da je polvikanje jezikovni pojav, ki je v rabi prisoten in značilen za govorne položaje oz. položaje, v katerih se jezik kljub pisnemu prenosniku približa govornemu.

Iti se za kaj oz. iti za kaj

Jezikovna priročnika obravnavata rabo zveze v iztočnici *iti*. Zvezo, sestavljeno iz predloga *za*, predmeta v tožilniku, glagola *iti* in zaimka *se* (*za kaj se gre*), priročnika nadomeščata z zvezo brez zaimka *se* (*iti za kaj*). SSKJ zgled *gre se mu za to, da bi bilo vse prav* označi s kvalifikatorjem nižje pogovorno, torej kot zvezo »iz nižje plasti pogovornega jezika«, ⁵² pripisano je za knjižni jezik nezaznamovano sredstvo (*gre*). Zvezo *iti se za kaj* v podiztočnici *iti se* prepoveduje tudi SP z grafično oznako, in sicer s črno piko, ki zaznamuje v knjižnem jeziku prepovedano, ⁵³ in jo zamenjuje z zapisom brez zaimka *se*, kar podkrepi z zgledom *Za kaj se gre?* in napotuje na zapis *Za kaj gre*.

Štrekelj trdi, da se je zaimek *se* v slovenskem jeziku pojavil pod vplivom nemščine (*es handelt sich*), drugi slovanski jeziki (navaja zglede rabe iz hrvaščine, srbščine, poljščine, češčine, ruščine) pa v tej zvezi zaimka ne uporabljajo, v slovenskem jeziku pa

je zvezo treba zapisovati brez *se*.⁵⁴ S temi ugotovitvami se ne strinja Snój, saj navaja, da je »[h]ibridna zveza *iti se za + tož.* (pogosto udejanjena v izrazu *za kaj se gre*), ki je dokazljivo nasledila prvotnejšo *iti za + tož.* (pogosto udejanjeno v izrazu *za kaj gre*), [...] zelo verjetno remotivirana v slovenščini pod vplivom zveze *iti se + tož.* (pogosto udejanjene v izrazih tipa *kaj se greš*), ne pa nastala pod vplivom nemške sopomenke *sich handeln um + tož.*«⁵⁵ Zvezo z zaimkom kot manj primerno oz. napačno označi tudi Sršen.⁵⁶

V Jezikovni svetovalnici

Uporabnika Jezikovne svetovalnice je zanimalo, zakaj je zveza *za kaj se gre* napačna, želel je tudi izvedeti razlago pravila, ki velela nadomeščanje z zvezo *za kaj gre*. Na vprašanje sta odgovorila Helena Dobrovoljc in Marko Snój ter v odgovoru pojasnila, da je zveza *za kaj se gre* napačno označena kot germanizem in zato neupravičeno preganjana, ob tem pa navedla, da je ravno zveza, ki naj bi nadomestila omenjeni germanizem, še točnejši germanizem, preveden iz *es geht um*.⁵⁷ V nadaljevanju odgovora je prikazano stanje v SSKJ in SP ter v jezikovni rabi, kjer »že več kot sto let vsem napotkom in knjižnim zgleodom navkljub prevladuje zgradba *za kaj se gre, tukaj se gre za denar* ipd.«, glede na ugotovitve, izhajajoče iz opazovanja jezika, je dodan sklep, da je »[r]aba zveze *iti za* s splošnovršilskim *se* v tej zvezi v nižjih jezikovnih plasteh, predvsem v nižjepogovornem jeziku in narečjih, močno zasidrana in verjetno sistemsko utemeljena, saj se sicer ne bi niti pojavila, kaj šele vzdržala že več kot stoletni pritisk zborne«.⁵⁸ Uporabnik iz odgovora torej izve, zakaj je zveza *za kaj se gre* napačna, da jo tako vrednotijo tudi jezikovni priročniki, seznanja ga tudi z napačnimi razlogi za preganjanje zveze in možnostjo njene sistemske utemeljenosti v slovenskem knjižnem jeziku.

V korpusu *Gigafida*

Iskalne poizvedbe v korpusu so bile:

(1) [lemma = „za“][tag = „Z.*“ | tag = „S.*“][word = “se“][word = „gre“]

(2) [lemma = „za“][tag = „Z.*“ | tag = „S.*“][word = „gre“]

(3) [word = „gre“][word = “se“][lemma = „za“][tag = „Z.*“ | tag = „S.*“]

(4) [word = „gre“][lemma = „za“][tag = „Z.*“ | tag = „S.*“]

Z besedami: (1) Poišči vse pojavitve zvez, ki jih začenja lema za ter ji sledijo pojavnica z oznako zaimek ali samostalnik, beseda se in beseda *gre*. (2) Poišči vse pojavitve zvez, ki jih začenja lema za ter ji sledita pojavnica z oznako zaimek ali samostalnik in beseda *gre*. (3) Poišči vse pojavitve zvez, ki jih začenja beseda *gre* ter ji sledijo beseda *se*, pojavnica z oznako zaimek ali samostalnik ter beseda *gre*. (4) Poišči vse pojavitve zvez, ki jih začenja beseda *gre* ter ji sledita lema za ter pojavnica z oznako zaimek ali samostalnik.

Iskalna poizvedba	Število pojavitev iskalne poizvedbe
(1) [lemma = "za"][tag = "Z.*" tag = "S.*"] [word = "se"][word = "gre"]	561
(2) [lemma = "za"][tag = "Z.*" tag = "S.*"] [word = "gre"]	10440
(3) [word = "gre"][word = "se"][lemma = "za"] [tag = "Z.*" tag = "S.*"]	302
(4) [word = "gre"][lemma = "za"][tag = "Z.*" tag = "S.*"]	152696

Tabela 1: Število pojavitev posamezne iskalne poizvedbe na Gigafidi

Iz tabele je razvidno, da so v korpusu prisotne predvsem zveze brez zaimka *se*. Pri tem ne gre zanemariti dejstva, da je večina besedil v korpusu lektoriranih.

Stavčni zgledi iz Gigafide:

1. iskalna poizvedba:

(1) *Krucifix. A za nafto se gre? Sm mislil da za kamele.* (vir: 24ur.com)

(2) *Koledar, kakršnega so pripravili pri osrednji košarkarski organizaciji, je povsem zgrešen, kajti razvodenel se je tekmovalni naboj tako pri ekipah, še bolj pa pri gledalcih, ki več ne vedo, za kaj se gre.* (vir: Novi tednik)

2. iskalna poizvedba:

(1) *V prvem primeru gre potem bolnik na specialistične preglede. Tam spet niso čisto prepričani, za kaj gre, in odredijo nove diagnostične postopke.* (vir: Dnevnik)

(2) *To, kar se dogaja okrog referendumu, je velika zmeda in ljudje sploh ne vedo, za kaj gre.* (vir: Dolenjski list)

3. iskalna poizvedba:

(1) *Sam tu se ne gre za nikakršno faušijo, gre se za stanje v državi.* (vir: 24ur.com)

(2) *Razumem, da vojna obstaja v sodobni pop industriji, ker je borba neizprosna, gre se za trg, ker so očitno tako vzgojeni.* (vir: Nova)

4. iskalna poizvedba:

(1) *Izkazalo se je, da gre za poškodbo mišice pod kolenom, ki pa k sreči ni natrgana.* (vir: Ekipa)

(2) *Kakor vedno, kadar gre za varnost, tudi v tem primeru velja, da je boljše preprečevati kot zdraviti.* (vir: Tehniška založba)

Glede na korpusno analizo ugotavljam, da so zveze z zaimkom se v gradivu veliko manj pogoste od zvez brez zaimka, kar pa je lahko tudi posledica lektoriranja besedil, saj se zveze za zaimkom se pojavljajo predvsem v nelektoriranih besedilih korpusa (npr. komentarji na spletu).

Povzetek ugotovitev

Glede na ugotovitve, ki izhajajo iz pregleda normativnih oznak v kodificiranih jezikovnih priročnikih in pregleda stanja v sodobnosti s pomočjo korpusne analize, za analizirane jezikovne zadrege ugotavljam, da vrednotenje jezikovnih pojavov v razmerju prav – narobe ni dovolj, temveč mora biti utemeljeno glede na okoliščine rabe, saj so kljub prepovedi (oz. odsvetovanosti) v rabi prisotni. Posamezne jezikovne izbire sicer res niso pričakovane in primerne na vseh ravneh jezikovnega sporazumevanja, vendar jih zato ne moremo posplošeno označiti kot nepravilne. Jezikovne zadrege se tako vzpostavljajo kot izziv, ki lahko ob zavedanju, da kodifikacija vedno zaostaja za nenehno spreminjajočo se jezikovno normo, pomeni tudi kritično ovrednotenje opisov jezikovnih pojavov v jezikovnih (kodifikacijskih) priročnikih.

OPOMBE

* Prispevek je nastal v okviru usposabljanja mladih raziskovalcev, ki ga financira ARRS pri programu P6-0038.

1 Norma je po Bohuslavu Havránku »celot[a] jezikovnih sredstev, slovnčnih in besednih (sistemskih in nesistemskih), uporabljanih v skladu s pravili.« Prevezto iz: Helena Dobrovoljc, »Normativna informacija v slovarju«, *Jezikoslovni zapiski* 20, št. 1 (2014), 44.

2 Tina Verovnik, »Sodobni slovenski jezik med rabo, normo in kodifikacijo«, v: *Uvod v novinarske študije*, ur. Melita Kovačič, Karmen Erjavec (Ljubljana, 2005), 111.

3 Ibid., 112.

4 Ibid., 112.

5 Ibid., 112–113.

6 Ibid., 113.

7 Ibid., 113–114.

8 Slovnica je zapis urejevalnega, slovar pa poimenovalnega dela jezika.

9 Verovnik, »Sodobni slovenski jezik«, 114.

10 Helena Dobrovoljc, Simon Krek, »Normativne zadrege – empirični pristop«, v: *Meddisciplinarnost v slovenistiki*, ur. Simona Kranjc (Ljubljana, 2011), 90.

11 »Izraz norma [je] v slovenščini danes razumljen kot nezapisani dogovor, normativne informacije pa kot informacije o sinhroni normi, informacije, ki opredeljujejo jezikovne pojave vseh ravni v razmerju do knjižnojezikovne zvrsti.« Helena Dobrovoljc, »Normativna informacija v slovarju«, *Jezikoslovni zapiski* 20, št. 1 (2014), 45.

12 Spletne jezikovne svetovalnice razumemo kot svetovalno dejavnost, ki je nadaljevanje tradicije klasičnih jezikovih koticikov, objavljenih v tiskanem mediju. Kot ugotavlja Kalin Golob, so jezikovni koticiki »popularizacija jezikoslovnih ugotovitev, velikokrat pa so stik med uporabniki in avtorjem koticika pri reševanju jezikovnih vprašanj.« V razvoju jezikovnih koticikov, katerih začetek lahko postavimo na prelom 19. in 20. stoletja, so se izoblikovali trije tipi: (1) Splošni jezikovni koticiki, »ki obravnavajo vprašanja sočasne jezikovne prakse, opozarjajo na nepravilnosti in pomagajo uporabnikom pri različnih jezikovnih zadregah. Avtorji posamezna vprašanja rešujejo predvsem s poljudno slovnčno razlago ter navajanjem pravopisnih in pravorečnih pravil«. (2) Terminološki

jezikovni koticiki, v katerih so širši javnosti predstavljeni in dani v razpravo predlogi za nove ali boljše strokovne izraze. (3) Tendenčni jezikovni koticiki, ki obravnavajo zglede jezikovne prakse z namenom uveljavljanja določenih jezikoslovnih načel. Monika Kalin Golob, *Jezikovni koticiki in jezikovna kultura* (Ljubljana, 1996), 144, 148–150.

13 Primer tovrstne svetovalnice je Al' prav se piše, ki deluje na spletišču Med.over.net. K tovrstnemu svetovanju lahko pristopi vsakdo, zaradi pogoste anonimnosti uporabnikov ne poznamo jezikovne usposobljenosti tistega, ki odgovarja. Na pomanjkljivost forumskega svetovanja opozarjata tudi Marušič in Žaucer, saj navajata, da uporabniki k tovrstnemu svetovanju pristopajo hitro in nepremišljeno, pri čemer so si lahko odgovori nasprotujoči in zato neuporabni. Franc Marušič, Franc Žaucer, »Jezikovno svetovanje, praksa in ideal«, v: *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*, ur. Marko Stabej (Ljubljana, 2009), 453.

14 Marušič in Žaucer trdita, da bi morala dobra in demokratična jezikovnosvetovalna dejavnost poleg odgovora na zastavljeno vprašanje ponuditi tudi razlago jezikovnega pojava (ponuditi argumente za jezikovno prvino in proti njej ali dogovor), enakovredno predstaviti vse možnosti, ob navedbi ustrežnejše pojasniti svojo izbiro ter odločitev o rabi ene od možnosti prepustiti uporabniku. Glavna naloga jezikovnega svetovanja je izobraževanje uporabnikov in spodbujanje njihove jezikovne zavesti. Uporabnik si lahko ob nedemokratičnem jezikovnem servisiranju ustvari sliko, da je jezik za splošnega uporabnika tako neobvladljiv, da potrebuje posredovanje nekoga, ki mu v jezikovnih zadevah pove, kaj je prav in kaj ne, s čimer uporabnik postaja nesamozavesten in odvisen od jezikovnega svetovanja. Ibid., 450.

15 Jezikovno svetovanje ima v slovenskem prostoru dolgo tradicijo – sprva (v prvi polovici 20. stoletja) v obliki časopisnih jezikovnih koticikov, od 90. let prejšnjega stoletja pa z razmahom interneta v obliki spletnih jezikovnih koticikov. Ibid., 449.

16 Glede na tipološko kategorizacijo jezikovnih koticikov Kalin Golob bi Jezikovno svetovalnico lahko umestili v tip splošnih jezikovnih koticikov.

17 *Jezikovna svetovalnica*.

18 Pri tem je treba opozoriti, da vsa vprašanja v Jezikovni svetovalnici niso normativne zadrege, npr. vprašanja o etimologiji priimkov.

19 Helena Dobrovoljc, »Vprašanje glede svetovalnice in njenih pristojnosti«, *Jezikovna svetovalnica* (2018).

20 Ibid.

21 Helena Dobrovoljc, Tina Lengar Verovnik, Aleksandra Bizjak Končar,

»Spletna jezikovna svetovalnica za slovenski jezik ter normativne zadrege uporabnikov in jezikoslovcev«, v: *Škrabčevi dnevi 10: zbornik prispevkov s simpozija 2017*, ur. Aleksandra Bizjak Končar in Helena Dobrovoljc (Nova Gorica, 2018).

22 Uporabnik lahko odgovor išče s pomočjo iskalnika Jezikovne svetovalnice. Če uporabnik išče s pomočjo iskalnika *Google*, ta tudi ob ne prav natančnih iskalnih poizvedbah uporabniku ponudi zadetek na odgovor Jezikovne svetovalnice (npr. uporabnika zanima, ali se pri stopnjevalnih zvezah *tako – kot tudi* vejica piše ali ne, v *Google* vnese iskalno poizvedbo *vejica tako kot*, prvi zadetek ga preusmeri na stran Jezikovne svetovalnice).

23 »O svetovalnici«, *Jezikovna svetovalnica*.

24 *Slovar slovenskega knjižnega jezika* ni samo normativni priročnik, je informativno-normativni priročnik, »to pomeni, da je v njem knjižni jezik na široko in objektivno predstavljen z vso množico variant in posebnosti, vendar tako, da je že iz razporeditve gradiva in spremnih opozoril vidna pomembnost in vrednost obravnavanih jezikovnih prvin« *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, »Uvod, Normativnost«.

25 Prim. Monika Kalin Golob, *Jezikovnokulturni pristop h knjižni slovenščini* (Ljubljana, 2008), 20.

26 Prim. Ivan Koštiál, *Slovniki in slovarski brus knjižne slovenščine* (Prevalje, 1927), 28.

27 Janez Sršen, *Jezik naš vsakdanji* (Ljubljana, 1998), 5.

28 *Ibid.*, 89.

29 Janez Gradišnik, *Slovensko ali angleško?* (Celje, 1993), 71.

30 *Ibid.*

31 »Glagol najti ima tudi nedovršno obliko nahajati (pomeni predvsem: večkrat najti), vendar se je precej pozabilo, kaj pomeni. Ker nedovršno rabo včasih le potrebujemo, nekateri uporabljajo na novo skovani izraz "najdevati", ki seveda ni dober. Pravilna raba: planinsko cvetje nahajamo tudi v velikih višinah. V trpni rabi bi se to reklo: planinsko cvetje se nahaja v velikih višinah. To torej pomeni, da ga tam večkrat najdemo. Vendar se je ta nahaja s časom osamosvojil in se začel rabiti v pomenu je, stoji, leži[.]« Gradišnik, *Slovensko ali angleško?*, 71. Kar trdi Gradišnik, se je zgodilo v nemščini, slovenščina je rabo glagola kalkirala.

32 *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, »Uvod«, § 135.

33 Monika Kalin Golob, »Stilistika v slovarju: oznaka publicistično«, v: *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis (2. del)*, ur. Mojca Smolej (Ljubljana, 2015), 364.

34 Z enostavnim iskanjem *nahajati* se po besedilih npr. na *dLibu* ali *Wikiviru* dobimo veliko rezultatov, kjer je raba izkazana v strokovnih in leposlovnih besedilih, npr. *Ko sem popil vino, ki je bilo pravi vivodinski pridelek, mi je začel razkazovati starec taka podzemeljska čuda, kakršnih bi iskal zaman po vseh kraljestvih in deželah. Mislim sem, da se nahajam v nebesih.* Zgled je vzet iz Narodne blagajnice Janeza Trdine s konca 19. stoletja.

35 *Slovenski pravopis*, »Pravila«, § 1062.

36 Helena Dobrovljč, »Primernost zveze 'nahajati se'«, *Jezikovna svetovalnica* (2015).

37 *Ibid.*

38 V iskalno poizvedbo nisem vključila prostega morfema, saj sem pri pregledu naključnih 300 pojavitev ugotovila, da je ob glagolu *nahajati* vedno prisoten tudi morfem *se*. Z iskalno poizvedbo, ki bi vsebovala morfem *se*, ne bi bili rezultati nič natančnejši, le iskalnih poizvedb bi morale biti zaradi potencialne lege morfema *se* na različnih mestih v povedi več.

39 Helena Dobrovljč, »Primernost zveze 'nahajati se'«, *Jezikovna svetovalnica* (2015).

40 Ob tem se glagol *nahajati* se pojavlja v različnih okoliščinah in tako nadomešča tudi druge glagole obstajanja.

41 Jože Toporišič, »*Enciklopedija slovenskega jezika*« (Ljubljana, 1992), 122.

42 *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, »Uvod«, § 132.

43 *Slovenski pravopis*, »Pravila«, § 23.

44 *Ibid.*

45 Alenka Jelovšek, »Polvikanje v slovenščini v luči starejših pisnih virov«, *Jezikoslovni zapiski* 17, št. 1 (2011), 73.

46 *Ibid.*

47 V Jezikovni svetovalnici je tudi opozorjeno, da »[t]udi odgovor samo z rojstnim imenom neposredno za nazivom *gospa* ali *gospod* ni sprejemljiv ob vsaki priložnosti oz. vsakomur.« Marko Snoj, »Polvikanje.« *Jezikovna svetovalnica* (2016).

48 *Ibid.*

49 Npr. zaradi napačne lematizacije v zgledu *Ena sama razlaga je, in sicer, da ste preslišali opozorila*. Obliki *opozorila* so v korpusu pripisane oznake Ggdd-ez (glavni glagol, dovršni, deležnik, ednina, ženski spol) – oblika je torej lematizirana kot opozoriti, pravilna lematizirana oblika bi bila

opozorilo, v korpusu bi morale biti pripisane oznake Sosmt (samostalnik, občno ime, srednji spol, množina, tožilnik).

50 Prim. Mira Krajnc Ivič, Špela Skitek (2007). »Engliško?« v: *Besedje slovenskega jezika*, ur. Marko Jesenšek (Maribor, 2007).

51 *Vsi pravte da greste na premiero. Kje ste dobil karte in kje sploh bo?* Obliki *dobil* so pripisane oznake Ggdd-em (glavni glagol, dovršni, deležnik, ednina, moški spol), kar ni ustrezno, saj je oblika *dobil* rezultat in gre za glagol v množini, torej bi morale biti pripisane oznake Ggddtmm.

52 *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, »Uvod«, § 140.

53 *Slovenski pravopis*, »Pravila«, § 23.

54 Karel Štrekelj, »Jezikovne drobnosti«, *Ljubljanski zvon* 12, št. 6 (1892), 367.

55 Marko Snoj, »Slovensko *iti* za in podobno«, *Slavistična revija* 58, št. 1 (2010), 24.

56 Janez Sršen, *Jezik naš vsakdanji* (Ljubljana, 1998), 52.

57 Helena Dobrovoljc, Marko Snoj, »'Zakaj se gre' ali 'za kaj gre'?«, *Jezikovna svetovalnica* (2014).

58 *Ibid.*

LITERATURA

Besedilni korpus slovenskega jezika Gigafida. Dostop prek: <https://www.clarin.si/noske/all.cgi/first>.

Dobrovoljc, Helena. »Normativna informacija v slovarju«, *Jezikoslovni zapiski* 20, št. 1 (2014), 43–57.

Dobrovoljc, Helena. »Normativno vrednotenje zvez 'v kolikor' in 'v slučaju'«, *Jezikovna svetovalnica* (2015). <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/853/normativno-vrednotenje-zvez-v-kolikor-in-v-slu%C4%8Daju>. Dostop 17. 4. 2018.

Dobrovoljc, Helena. »Primernost zveze 'nahajati se'«, *Jezikovna svetovalnica* (2015). <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/1016/primernost-rabe-zveze-nahajati-se>. Dostop 17. 5. 2018.

Dobrovoljc, Helena. »Tri največje jezikovne nemarnosti«, *Jezikovna svetovalnica* (2018). <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/2682/tri-najve%C4%8Dje-jezikovne-nemarnosti>. Dostop 18. 4. 2018.

Dobrovoljc, Helena. »Vprašanje glede svetovalnice in njenih pristojnosti«, *Jezikovna svetovalnica* (2018). <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/3014/vpra%C5%A1anje-glede-svetovalnice-in-njenih-pristojnosti>. Dostop 6. 5. 2018.

Dobrovoljc, Helena, Simon Krek. »Normativne zadrege – empirični pristop.« V: *Meddisciplinarnost v slovenistiki*, ur. Simona Kranjc, 89–97. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2011.

Dobrovoljc, Helena, Tina Lengar Verovnik, Aleksandra Bizjak Končar. »Spletna jezikovna svetovalnica za slovenski jezik ter normativne zadrege uporabnikov in jezikoslovcev.« V: *Škrabčevi dnevi 10: zbornik prispevkov s simpozija 2017*, ur. Aleksandra Bizjak Končar in Helena Dobrovoljc, 52–69. Nova Gorica: Založba Univerze v Novi Gorici, 2018.

Dobrovoljc, Helena, Marko Snoj. »'Zakaj se gre' ali 'za kaj gre'?«, *Jezikovna svetovalnica* (2014). <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/672/zakaj-se-gre-ali-za-kaj-gre>. Dostop 18. 4. 2018.

Gradišnik, Janez. *Slovensko ali angleško?* Celje: Mohorjeva družba, 1993.

Jelovšek, Alenka. »Polvikanje v slovenščini v luči starejših pisnih virov«, *Jezikoslovni zapiski* 17, št. 1 (2011), 73–88.

Kalin Golob, Monika. *Jezikovni kotički in jezikovna kultura*. Ljubljana: Jutro, 1996.

Kalin Golob, Monika. *Jezikovnokulturni pristop h knjižni slovenščini*.

Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2008.

Kalin Golob, Monika. »Stilistika v slovarju: oznaka publicistično.« V: *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis (2. del)*, ur. Mojca Smolej, 363–370. Ljubljana: Znanstvena založba FF, 2015.

Koštiál, Ivan. *Slovniški in slovarski brus knjižne slovenščine*. Prevalje: Družba svetega Mohorja, 1927.

Krajnc Ivič, Mira, Špela Skitek. »Engliško?« V: *Besedje slovenskega jezika*, ur. Marko Jesenšek, 325–336. Maribor: Slavistično društvo, 2007.

Marušič, Franc, Franc Žaucer. »Jezikovno svetovanje, praksa in ideali.« V: *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*, ur. Marko Stabej, 449–456. Ljubljana: Znanstvena založba FF, 2009.

»O svetovalnici.« *Jezikovna svetovalnica*. <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/o-svetovalnici>. Dostop 14. 1. 2019.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: SAZU – Državna založba Slovenije, 1970–1991.

Slovenski pravopis. Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU – Založba ZRC, 2001.

Snoj, Marko. »Slovensko *iti* za in podobno.« *Slavistična revija* 58, št. 1 (2010), 21–26.

Snoj, Marko. »Polvikanje.« *Jezikovna svetovalnica* (2016).

<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/>. Dostop 10. 4. 2018.

Sršen, Janez. *Jezik naš vsakdanji*. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1998.

Štrekelj, Karel. »Jezikovne drobnosti.« *Ljubljanski zvon* 12, št. 6 (1892). Toporišič, Jože. *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992.

Trdina, Janez. »Narodna blagajnica.« *Bajke in povesti o Gorjancih*. Wikivir. https://sl.wikisource.org/wiki/Narodna_blagajnica. Dostop 19. 5. 2018.

Verovnik, Tina. »Sodobni slovenski jezik med rabo, normo in kodifikacijo.« V: *Uvod v novinarske študije*, ur. Melita Kovačič, Karmen Erjavec, 110–132. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2005.